

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU21

Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att ge Kriminalvården rätt att fatta beslut om att tillfälligt omhänderta den som bryter mot de villkor som gäller under en villkorlig frigivning eller efter en dom på skyddstillsyn. Enligt förslaget ska Kriminalvårdens beslut gälla omedelbart, och övervakningsnämnden ska senast dagen därpå pröva om beslutet ska fortsätta att gälla. För att säkerställa en snabb prövning hos övervakningsnämnden även under helger föreslås också ett tillägg i lagen om beräkning av lagstadgad tid.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2022.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:193 Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	7
Propositionen	7
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottbalken,
2. lag om ändring i lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid,
3. lag om ändring i häkteslagen (2010:611),
4. lag om ändring i strafftidslagen (2018:1251).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:193 punkterna 1–4.

Stockholm den 19 maj 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S) och Malin Björk (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2021/22:193 Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda. I propositionen föreslås att Kriminalvården ska ges rätt att fatta beslut om att tillfälligt omhänderta den som bryter mot de villkor som gäller under villkorlig frigivning eller efter en dom på skyddstillsyn.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i brottsbalken, lagen om beräkning av lagstadgad tid, häkteslagen och strafftidslagen.

Gällande rätt

Vid villkorlig frigivning och skyddstillsyn gäller en prøvotid och det finns krav på skötsamhet (26 kap. 10 och 11 §§ och 28 kap. 4 och 6 §§ brottsbalken).

Den som blivit villkorligt frigiven ska ställas under övervakning om det behövs för att minska risken för att han eller hon begår nya brott eller för att på annat sätt underlätta hans eller hennes anpassning i samhället. Kriminalvården får under vissa förutsättningar besluta om särskilda föreskrifter som ska följas av den övervakade (26 kap. 12–16 §). Om den frigivne bryter mot föreskrifter eller anvisningar får Kriminalvården ändra formerna för övervakningen, ändra eller ge nya föreskrifter och besluta om elektronisk övervakning för att kontrollera att en föreskrift följs samt besluta om varning. Därutöver har Övervakningsnämnden möjlighet att i allvarigare fall av överträdelse förklara villkorligt medgiven frihet förverkad (26 kap. 18 och 19 §§). Övervakningsnämnden kan dessutom besluta att den frigivne ska omhändertas (26 kap. 22 § brottsbalken). Ett omhändertagande får ske om det uppkommer en fråga om att förverka villkorligt medgiven frihet, vidta åtgärder vid misskötsamhet eller för att den frigivne ska underkasta sig vård eller behandling. En frigiven får också omhändertas om han eller hon har undandragit sig övervakningen.

Den som blivit dömd till skyddstillsyn ställs under övervakning med skyldighet att hålla kontakt med Kriminalvården (28 kap. 5 och 6 §§). Om den dömde bryter mot vad som gäller för honom eller henne till följd av domen på skyddstillsyn, får Kriminalvården ändra formerna för övervakningen eller ändra eller ge nya föreskrifter (26 kap. 18 § och 28 kap. 7 §). Om en sådan åtgärd inte är tillräcklig, får Kriminalvården besluta att den skyddstillsynsdömde ska få en varning. Om den dömde på ett allvarligt sätt bryter mot vad som gäller kan Kriminalvården i vissa fall begära att åklagare för talan om att skyddstillsynen ska undanröjas. Övervakningsnämnden kan omhänderta en skyddstillsynsdömd i de fall det uppkommer fråga om att undanröja en dom på skyddstillsyn, åtgärder med anledning av misskötsamhet eller åtgärder för att den dömde ska underkasta sig vård eller behandling (28 kap. 11 §). En

skyddstillsynsdömd får också omhändertas om han eller hon har undandragit sig övervakningen. Om åklagaren väckt talan om undanröjande av skyddstillsynen, får även rätten besluta om omhändertagande.

Propositionen

Regeringen föreslår att Kriminalvården ges rätt att tillfälligt omhänderta den som blivit villkorligt frigiven eller dömts till skyddstillsyn, om förutsättningarna för att övervakningsnämnden ska kunna besluta om ett omhändertagande är uppfyllda. Syftet med förslaget är att Kriminalvården snabbt ska kunna vidta åtgärder vid konstaterad misskötsamhet för att minska risken för att den dömda begår nya brott och för att kunna verka för hans eller hennes anpassning i samhället.

Kriminalvårdens beslut ska gälla omedelbart och omprövas om det finns anledning till det. Övervakningsnämnden ska senast dagen därpå, oavsett om det är vardag eller helgdag, pröva om beslutet ska fortsätta att gälla. Om nämnden inte fastställer beslutet inom den tiden, ska det upphöra att gälla.

I propositionen föreslås också vissa följdändringar i bl.a. häkteslagen (2010:611) och strafftidslagen (2018:1251).

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 oktober 2022.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:193 Tillfälligt omhändertagande av villkorligt frigivna och skyddstillsynsdömda:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i strafftidslagen (2018:1251).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 22 §, 28 kap. 11 § och 38 kap. 6, 8 och 9 §§ brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.22 §¹

Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidta annan åtgärd som avses i 19 § eller åtgärd för att den frigivne ska underkasta sig vård eller behandling, eller har den frigivne undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden, om omständigheterna föranleder det, besluta att den frigivne på lämpligt sätt ska omhändertas tills vidare. Ett sådant beslut ska omprövas så ofta det finns anledning till det.

Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidta *en* annan åtgärd som avses i 19 § eller *en* åtgärd för att den frigivne ska underkasta sig vård eller behandling, eller har den frigivne undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden, om omständigheterna föranleder det, besluta att den frigivne på lämpligt sätt ska omhändertas tills vidare. Ett sådant beslut ska omprövas så ofta det finns anledning till det.

Under de förutsättningar som anges i första stycket får Kriminalvården besluta att tillfälligt omhänderta den frigivne. Kriminalvårdens beslut gäller omedelbart och ska omprövas om det finns anledning till det. Övervakningsnämnden ska senast dagen därpå pröva om beslutet ska fortsätta att gälla. Om nämnden inte fastställer beslutet inom den tiden, upphör det att gälla.

Ett omhändertagande får inte pågå längre än en vecka. Om det finns synnerliga skäl, får ett nytt beslut fattas om att den frigivne ska vara omhändertagen ytterligare högst en vecka. Ett omhändertagande får inte pågå efter prövotidens utgång.

¹ Senaste lydelse 2019:464.

28 kap.**11 §²**

Uppkommer fråga om att undanröja skyddstillsynen eller att vidta åtgärd som avses i 7 § eller åtgärd för att den dömde *skall* underkasta sig vård eller behandling, eller har den dömde undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden eller domstol *vid vilken föres* talan enligt 8 §, om omständigheterna föranleder det, *förordna* att den dömde *skall* på lämpligt sätt omhändertas *i avvaktan på vidare förordande*. Ett sådant beslut *skall* omprövas så ofta anledning till det *föreligger*.

Den som sålunda omhändertas får inte *kvarhållas* längre än en vecka. Om det finns synnerliga skäl, får *dock genom* nytt beslut *förordnas* att *han skall kvarhållas* ytterligare högst en vecka.

Är den dömde omhändertagen när domstolen meddelar beslut att skyddstillsynen *skall* undanröjas, får *den förordna* att *han skall* vara omhändertagen till dess beslutet *vinner laga kraft*.

Efter prövotidens utgång *får* den omhändertagne *inte* *kvarhållas*.

Uppkommer fråga om att undanröja skyddstillsynen eller att vidta *en* åtgärd som avses i 7 § eller *en* åtgärd för att den dömde *ska* underkasta sig vård eller behandling, eller har den dömde undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden eller *den* domstol *där* talan enligt 8 § *förs*, om omständigheterna föranleder det, *besluta* att den dömde på lämpligt sätt *ska* omhändertas *tills vidare*. Ett sådant beslut *ska* omprövas så ofta *det finns* anledning till det.

Under de förutsättningar som anges i första stycket får Kriminalvården besluta att tillfälligt omhänderta den dömde. Kriminalvårdens beslut gäller omedelbart och ska omprövas om det finns anledning till det. Övervakningsnämnden ska senast dagen därpå pröva om beslutet ska fortsätta att gälla. Om nämnden inte fastställer beslutet inom den tiden, upphör det att gälla.

Ett omhändertagande får inte pågå längre än en vecka. Om det finns synnerliga skäl, får *ett* nytt beslut *fattas* om att *den dömde ska vara omhändertagen* ytterligare högst en vecka.

Är den dömde omhändertagen när domstolen meddelar beslut att skyddstillsynen *ska* undanröjas, får *domstolen besluta* att *den dömde ska* vara omhändertagen till dess beslutet *får* laga kraft.

Ett omhändertagande får inte pågå efter prövotidens utgång.

² Senaste lydelse 1987:761.

38 kap.6 §³

Nämndemän ska delta när en tingsrätt avgör en fråga som avses i 2 eller 2 a § eller i 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 §, 32 kap. 4 § eller 34 kap. 6 § andra stycket eller 8 §. Detsamma ska gälla i fråga om undanröjande av påföljd enligt 34 kap. 4 §, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller annan åtgärd enligt 34 kap. 5 §.

Vid avgörande av en fråga som avses i 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket eller 28 kap. 11 § första och *andra* styckena, är en tingsrätt domför med en lagfaren domare.

Vid avgörande av en fråga som avses i 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket eller 28 kap. 11 § första och *tredje* styckena, är en tingsrätt domför med en lagfaren domare.

8 §⁴

I mål om åtgärd enligt 2 eller 2 a § eller 27 kap. 2 a § tredje stycket, 5 § tredje stycket eller 6 §, 28 kap. 9 §, 32 kap. 4 § eller 34 kap. 6 § andra stycket ska tingsrätten ge den dömde tillfälle att yttra sig. Begär denne att bli hörd muntligen, ska han eller hon ges tillfälle till det. I mål om åtgärd enligt 34 kap. 8 § ska den dömde ges tillfälle att yttra sig, om det är möjligt. Rättens avgörande av saken sker genom beslut.

En åtgärd enligt 28 kap. 11 § första och *andra* styckena får beslutas utan att den dömde ges tillfälle att yttra sig.

En åtgärd enligt 28 kap. 11 § första och *tredje* styckena får beslutas utan att den dömde ges tillfälle att yttra sig.

9 §⁵

Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket, 28 kap. 11 § första och *andra* styckena eller 34 kap. 6 § andra stycket eller 8 § gäller omedelbart, om inte något annat beslutas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 5 § angående föreskrifter, övervakning eller prøvotid.

Rättens beslut om åtgärd enligt 27 kap. 2 a § tredje stycket eller 5 § tredje stycket, 28 kap. 11 § första och *tredje* styckena eller 34 kap. 6 § andra stycket eller 8 § gäller omedelbart, om inte något annat beslutas. Detsamma gäller avgöranden enligt 27 kap. 6 §, 28 kap. 9 § eller 34 kap. 5 § angående föreskrifter, övervakning eller prøvotid.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.

³ Senaste lydelse 2016:491.

⁴ Senaste lydelse 2016:491.

⁵ Senaste lydelse 2016:491.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Infaller den tid, då enligt lag eller särskild författning en åtgärd senast ska vidtas, på en söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, får åtgärden vidtas nästa vardag.

Första stycket gäller inte i fråga om

1. de frister för häktningsframställning och häktningsförhandling som anges i 24 kap. 12 och 13 §§, 17 § fjärde stycket och 19 § rättegångsbalken, *och*

2. den frist för sammanträde som anges i 19 § andra stycket lagen (1988:688) om kontaktförbud och som gäller

a) i ärende om kontaktförbud avseende gemensam bostad, och

b) i ärende om förbud enligt 3 kap. 5 § första stycket 2 lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder.

1. de frister för häktningsframställning och häktningsförhandling som anges i 24 kap. 12 och 13 §§, 17 § fjärde stycket och 19 § rättegångsbalken,

2. den frist för sammanträde som anges i 19 § andra stycket lagen (1988:688) om kontaktförbud och som gäller b) i ärende om förbud enligt 3 kap. 5 § första stycket 2 lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, *och*

3. den frist för övervakningsnämndens prövning av Kriminalvårdens beslut om tillfälligt omhändertagande som anges i 26 kap. 22 § och 28 kap. 11 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.

¹ Senaste lydelse 2015:643.

3 Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § häkteslagen (2010:611) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller den som är

1. häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott, 2. häktad av annan anledning än misstanke om brott, 3. intagen i ett häkte eller en polisarrest i avvaktan på att han eller hon ska förpassas till en kriminalvårdsanstalt eller ett särskilt ungdomshem, 4. tillfälligt placerad i ett häkte med stöd av fängelselagen (2010:610), eller 5. omhändertagen enligt 28 kap. 11 § <i>tredje</i> stycket brottsbalken i avvaktan på att ett beslut om undanröjande av skyddstillsyn <i>vinner</i> laga kraft.	5. omhändertagen enligt 28 kap. 11 § <i>fjärde</i> stycket brottsbalken i avvaktan på att ett beslut om undanröjande av skyddstillsyn <i>får</i> laga kraft.

Första stycket 1 gäller inte den som är gripen enligt 35 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.

4 Förslag till lag om ändring i strafftidslagen (2018:1251)

Härigenom föreskrivs att 8 och 17 §§ strafftidslagen (2018:1251) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Om en dömd är häktad, omhändertagen enligt 26 kap. 22 § *första stycket* eller 28 kap. 11 § *första eller tredje stycket* brottsbalken eller intagen i kriminalvårdsanstalt för verkställighet i ett annat mål när fängelsestraffet är verkställbart, ska verkställigheten påbörjas omedelbart där han eller hon förvaras.

Om den dömd inte förvaras i kriminalvårdsanstalt när verkställigheten enligt första stycket påbörjas och inte heller samtidigt är häktad eller omhändertagen enligt 26 kap. 22 § *första stycket* eller 28 kap. 11 § *första eller tredje stycket* brottsbalken i ett annat mål, ska han eller hon överföras till kriminalvårdsanstalt för fortsatt verkställighet.

Om en dömd är häktad, omhändertagen enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 11 § brottsbalken eller intagen i kriminalvårdsanstalt för verkställighet i ett annat mål när fängelsestraffet är verkställbart, ska verkställigheten påbörjas omedelbart där han eller hon förvaras.

Om den dömd inte förvaras i kriminalvårdsanstalt när verkställigheten enligt första stycket påbörjas och inte heller samtidigt är häktad eller omhändertagen enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 11 § brottsbalken i ett annat mål, ska han eller hon överföras till kriminalvårdsanstalt för fortsatt verkställighet.

17 §

Om inte annat framgår av särskilda bestämmelser ska strafftiden beräknas från och med den dag fängelsestraffet är verkställbart och

1. den dömd av den anledningen berövas friheten, eller

2. den dömd berövas friheten eller redan är berövad friheten som häktad eller omhändertagen enligt 26 kap. 22 § *första stycket* eller 28 kap. 11 § *första eller tredje stycket* brottsbalken.

2. den dömd berövas friheten eller redan är berövad friheten som häktad eller omhändertagen enligt 26 kap. 22 § eller 28 kap. 11 § brottsbalken.

Strafftiden ska beräknas till och med den dag den dömd blir frigiven.

Om ett fängelsestraff redan har avtjänats före den dag som avses i första stycket, ska tidpunkten för strafftidens början i stället anses vara den dag domen eller beslutet i den del som avser fängelsestraff fått laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2022.